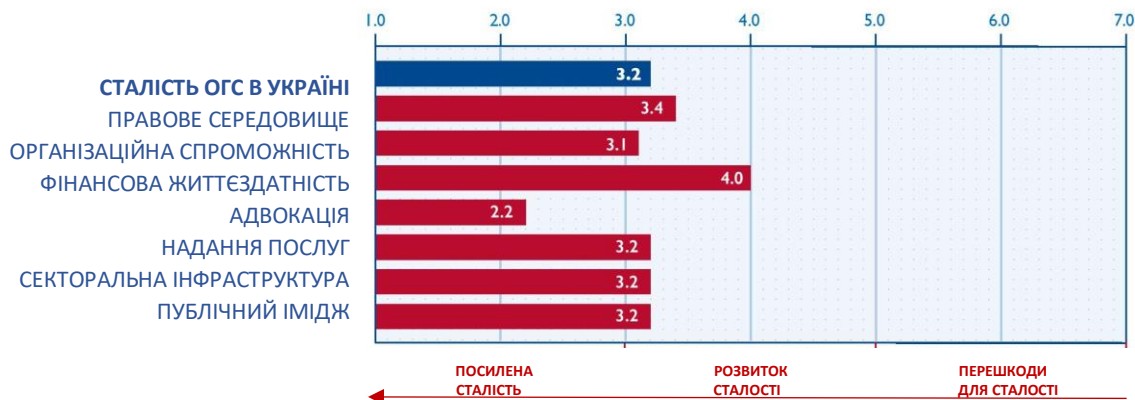

ЗАГАЛЬНИЙ РІВЕНЬ СТАЛОСТІ ОГС: 3.2

Протягом 2021 року уряд України продовжував спроби відновлення територіальної цілісності країни та привернення уваги до окупованих територій на сході України і Криму. У цьому році Україна створила міжнародний координаційний механізм «Кримська платформа» для повернення питання Криму до світового порядку денного, захисту прав людини в Криму та деокупації півострова. Громадянське суспільство брало активну участь у «Кримській платформі», яка в серпні у Києві провела установчий саміт.

Попри ці зусилля напруга між Україною і Росією зростає в кінці 2021 року. Росія зосередила свої війська біля кордону України та в окупованому Криму, які використала для широкомасштабного вторгнення на територію України в лютому 2022 року. Відносини між Україною і Білоруссю також погіршилися на фоні критики Україною застосування режимом Лукашенка репресій щодо населення Білорусі та поглиблення військової інтеграції з Росією.

Мешканці України продовжували адаптуватися до обмежень, пов'язаних із пандемією COVID-19 у 2021 році. Хоча країна докладала зусиль до вакцинування населення починаючи з березня 2021 року, уся країна потрапляла в червону зону (що відзначалося нестачею вільних місць у лікарнях для людей, хворих на COVID-19) кілька разів протягом року. «Червона зона» відзначалася максимальним обсягом обмежень, у тому числі забороною на проведення масових заходів та обмеженнями роботи закладів харчування, торговельних центрів, розважальних закладів, закладів освіти, непродовольчих ринків і магазинів, спортзалів і басейнів тощо.

Хоча рівень сталості ОГС залишався здебільшого без змін протягом року, декілька його показників все ж покращилися. Правове середовище, що регулює діяльність сектору, поліпшилося після ухвалення Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства на 2021–2026 роки, у якій окреслено зобов'язання уряду розвивати сприятливе середовище для ОГС, та кількох інших програм і законодавчих актів. Діалог між ОГС і урядом посилюється, що дало змогу ОГС просунути кілька адвокаційних ініціатив. Посилення діалогу з урядом та високий рівень довіри до ОГС серед населення також допомогли покращити імідж сектору в очах громадськості. Інші аспекти сталості залишилися без змін.

За даними Державної служби статистики України станом на 1 січня 2022 року в Україні було зареєстровано 96 543 громадські організації, 2 071 асоціацію громадських об'єднань, 26 915 релігійних організацій, 28 792 професійні спілки, 318 творчих спілок, 20 498 благодійних організацій і 1 730 органів самоорганізації. Ці дані не охоплюють ОГС, зареєстровані в Автономній Республіці Крим і в місті Севастополь, оскільки доступ до цих територій відсутній.

На окупованих Росією територіях України діяльність ОГС, у тому числі організацій із захисту прав людини, дуже обмежена. Основні ОГС, діяльність яких зосереджена на питанні Криму, продовжили працювати з материкової України в 2021 році, а їхня діяльність на території Криму була дуже обмеженою і їй загрожували

репресії, у тому числі притягнення до кримінальної відповідальності. Схожа ситуація спостерігалася на територіях самопроголошених республік у Донецькій і Луганській областях.

ПРАВОВЕ СЕРЕДОВИЩЕ: 3.4

зміни до цих актів законодавства не вносили.

ОГС може бути зареєстровано на державному та регіональному рівнях у відділеннях юстиції, розташованих у двадцяти чотирьох обласних центрах, у центрах надання адміністративних послуг (ЦНАП) та центрах з надання безоплатної вторинної правової допомоги. Благодійні організації та певні громадські об'єднання також можна зареєструвати онлайн. У 2021 році ОГС повідомляли про певні виклики, пов'язані з реєстрацією онлайн, у тому числі відмови в реєстрації через технічні проблеми з онлайн-формами. Загалом ОГС легко зареєструвати: для реєстрації громадського об'єднання потрібно три дні, а благодійної організації — один день. Реєстрація безоплатна. Окрім юридичного статусу, ОГС може вирішувати, чи отримувати статус неприбуткової організації, що звільняє від сплати податку на дохід, отриманий від грантів, внесків, зборів та господарської діяльності, якщо його не розподіляють між засновниками, розміром 18%.

У 2021 році уряд ухвалив [Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства на 2021–2026 роки](#). У Національній стратегії визначено стратегічні завдання для розвитку ОГС: забезпечення ефективних процедур громадської участі у формуванні та реалізації державної політики; створення сприятливих умов для формування та інституційного розвитку інститутів громадянського суспільства; стимулювання участі інститутів громадянського суспільства у соціально-економічному розвитку країни; створення сприятливих умов для міжсекторальної співпраці. Стратегія, яка містить покликання на міжнародні стандарти щодо розвитку громадянського суспільства, також передбачає стратегічні завдання та очікувані результати. План заходів із реалізації стратегії на 2021–2022 роки також розроблено.

У червні Кабінет Міністрів затвердив державну цільову соціальну програму «Молодь України» на 2021–2025 роки. Ціль програми — створити можливості для самоорганізації і розвитку молоді, а також для участі молоді в громадському житті й інтеграції у нього. Зокрема, програма повинна передбачати нові можливості для розвитку молодіжних ОГС, сприяючи створенню умов для нарощення потенціалу ОГС.

На основі Закону України «Про основні засади молодіжної політики», ухваленого в квітні 2021 року, створено Національну молодіжну раду — консультативно-дорадчий орган, завданням якого є формування та реалізація молодіжної політики. До складу Національної молодіжної ради входять представники молодіжних і дитячих громадських об'єднань.

Уряд також затвердив закон для поліпшення правового поля для самоорганізації населення, який регулює діяльність представницьких органів, що створюються жителями, у тому числі будинкові, вуличні, квартальні комітети, для вирішення певних питань місцевого значення. Законопроект спрощує процедуру створення таких органів та чітко визначає їхні повноваження і юрисдикцію. У кінці року закон перебував в парламенті на розгляді.

Протягом року розглядали і деякі негативні пропозиції. Існує загроза, що Закон України «Про лобістську діяльність», який все ще перебував на розгляді в кінці року, прирівняє адвокаційну діяльність ОГС до діяльності приватних лобістів, що запровадить додаткові обмеження та вимоги щодо звітності для ОГС, які займаються адвокацією. Уряд також розглядав законопроект про волонтерську діяльність, який би ускладнив роботу іноземних волонтерів, але не ухвалив його.

У Законі України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» передбачено, щоб юридичні особи, у тому числі ОГС, надавали інформацію про своїх кінцевих бенефіціарних власників, хоча дотепер існує невизначеність щодо того, хто ж є бенефіціарними власниками ОГС.

Центр прав людини ZMINA зафіксував 108 випадків нападів на активістів в Україні в 2021 році, порівняно зі 101 випадком у 2020 році. Серед найпоширеніших кейсів були залякування (27 випадків), пошкодження або знищення майна (24 випадки) та тілесні ушкодження (20 випадків). Активісти, які захищають права ЛГБТ (17 випадків), борються з корупцією (16), протидіють незаконному будівництву (13) та захищають довкілля (11), найчастіше піддавалися переслідуванням. Серед цих випадків траплялися і випадки цькування з боку держави на місцевому рівні, які зазвичай було спрямовано на активістів, які критикували дії місцевої влади. У більшості випадків особи винуватців залишилися невстановленими через неналежне розслідування правоохоронними органами, що сприяло повторенню нападів.

Загалом у 2021 році свободу зібрань було забезпечено. Пов'язане з пандемією законодавство не забороняло проведення мирних зібрань, у тому числі протестів і мітингів, якщо між людьми зберігається дистанція 1,5 метри. Разом із цим, органи влади зупиняли проведення певних зібрань на так звані чутливі теми, наприклад, критика жорстокого правого екстремізму, або перешкоджали їх проведенню на підставі заходів із боротьби з пандемією, навіть якщо кількість їх учасників була дуже малою.

ОГС могли отримувати фінансування від міжнародних донорів, із державного бюджету в формі грантів, від фізичних і юридичних осіб. ОГС також брали участь у конкурсах на отримання державних коштів і публічних закупівлях на місцевому і центральному рівнях, а також провадили господарську діяльність. ОГС також збирали кошти на краудфандингових платформах.

У 2021 році залишилися дійсними податкові пільги для юридичних та фізичних осіб, які підтримують ОГС. Згідно зі змінами до Податкового кодексу, які вступили в дію в листопаді 2021 року, вартість деяких отриманих соціальних послуг буде зменшено на суму податку на доходи фізичних осіб (18%): таке звільнення від сплати ПДФО можливе, якщо соціально послугу вказано в Класифікаторі соціальних послуг і надавача та отримувача внесено в реєстр надавачів і отримувачів соціальних послуг, який запрацював в середині 2022 року.

ОГС можуть отримувати правові консультації від юридичних фірм, а також, серед іншого, в центрах надання адміністративних послуг (ЦНАП) і відділеннях Міністерства юстиції. Платформа Pro Vono — одна з найбільших платформ, яка об'єднує надавачів юридичної допомоги ОГС. Неурядовий позапартійний аналітичний центр Український незалежний центр політичних досліджень (УНЦПД) також надає правову допомогу ОГС.

ОРГАНІЗАЦІЙНА СПРОМОЖНІСТЬ: 3.1

Загальна організаційна спроможність сектору залишалася здебільшого без змін протягом 2021 року.

Розуміння ОГС своєї аудиторії поліпшилося в 2021 році. Організації часто консультувалися зі своєю аудиторією для визначення напрямків своєї діяльності. У 2021 році комунікація ОГС з аудиторією відбувалася здебільшого в режимі онлайн. У тих випадках, коли спілкування в режимі онлайн було неможливим через недоліки технічної інфраструктури, ОГС використовували очні форми спілкування, переважно з вакцинованими від COVID-19 людьми.

Протягом року багато ОГС визначили організаційні слабкі місця в таких сферах, як планування та кризове управління, працювали з ними та розвивали свою здатність адаптуватися, оцінювати нові потреби і мобілізувати нові ресурси. Такі дії стали можливими за підтримки різних програм розвитку потенціалу, у тому числі гранти на організаційний розвиток від USAID та Європейського Союзу (ЄС). Проте багато ОГС, які працюють на рівні громади, все ще не розуміють значення організаційного розвитку.

Великі ОГС чітко розподіляють обов'язки між виконавчими органами і органами управління та мають добре розвинені системи адміністративного і фінансового управління. Структури малих організацій часто доволі прості, що спричинено браком персоналу. У 2021 році ОГС звертали більшу увагу на розвиток внутрішніх політик, отримуючи гранти на організаційний розвиток ОГС. ОГС також почали активніше впроваджувати принципи належного врядування та більше дотримуватися їх завдяки відвідуванню регіональних семінарів, які було запропоновано в кінці 2020 року ІСАР «Єднання» у співпраці з Організацією з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ), Офісом Президента і Міністерством молоді та спорту, а також з Українським форумом благодійників та Українською біржою благодійності. В них взяли участь приблизно 400 ОГС.

Кількість професійного персоналу, яку прийняли на роботу ОГС, зокрема бухгалтерів і фінансових менеджерів, дещо збільшилася в 2021 році. Підвищенню інтересу до роботи в ОГС сприяв той факт, що досвід, здобутий у секторі ОГС, дає можливість професіоналам знайти роботу в інших галузях, у тому числі у галузі державного управління. Малі організації, що працюють у межах громади, стикаються зі значними викликами щодо кадрових ресурсів, оскільки кваліфіковані працівники переїжджають в обласні центри або в Київ, де пропонують кращі можливості та вищу заробітну платню за виконувану ними роботу. Більшість оплачуваних працівників залучають як консультантів, що дає їм можливість сплачувати менше податків.

Багато ОГС залучають волонтерів. Протягом року волонтери активно допомагали ОГС надавати підтримку вразливим верствам населення та організувати заходи, у тому числі для освітніх і молодіжних проєктів. Відповідно до Всесвітнього індексу благодійності 2022 Charities Aid Foundation (Фонд благодійної допомоги), який висвітлює розвиток подій у 2021 році, 19% респондентів в Україні повідомили про волонтерську діяльність.

ОГС активно використовують інформаційні та комунікаційні технології в роботі, що мало важливе значення, зокрема, в умовах дії обмежень у зв'язку з COVID-19. За останні два роки багато видів діяльності, у тому числі консультації, публічні заходи та тренінги, ОГС перевели в режим онлайн. У 2021 році почастишали випадки проведення гібридних заходів, коли хтось може бути присутній особисто, а хтось бере участь віддалено у режимі онлайн.

ФІНАНСОВА ЖИТТЄЗДАТНІСТЬ: 4.0

Протягом 2021 року фінансова життєздатність ОГС залишалася здебільшого без змін.

Фінансування з-за кордону й досі є основним джерелом фінансування ОГС. За даними Європейської навчальної фундації майже 66% опитаних ОГС назвали фінансування з-за кордону основним джерелом підтримки. За даними ForeignAssistance.gov уряд США надав у 2021 році загалом 100 млн дол. США уряду та громадянському суспільству України. У 2021 році ЄС підтримав шість великих проєктів для громадянського суспільства в Україні, надавши фінансування розміром 8,4 млн євро. Фонд «Відродження» підтримав понад 400 проєктів, що їх впроваджували понад 250 ОГС у 2021 році.

В 2021 році розмір державного фінансування ОГС збільшився. Міністерство молоді та спорту оголосило перший онлайн-конкурс для ОГС, діяльність яких зосереджена на молоді і дітях, із загальним бюджетом 19,5 млн грн (приблизно 645 000 дол. США; пізніше суму зменшили до 13,5 млн грн (приблизно 445 000 дол. США)), а також конкурс для організацій, що займаються патріотичним вихованням, з бюджетом 9 млн грн (приблизно 300 000 дол. США). Міністерство соціальної політики оголосило онлайн-конкурс для ОГС людей з інвалідністю на суму 90 млн грн (приблизно 3 млн дол. США); сума помітно збільшилася порівняно з 66 млн гривень у 2020 році. Окрім того, Міністерство у справах ветеранів виокремило на фінансування ветеранських ОГС 3 млн грн (приблизно 100 000 дол. США). Сума для фінансування ОГС у галузі фізичного виховання і спорту становила в 2021 році 65 млн грн (приблизно 2,15 млн дол. США).

Важливим кроком у 2021 році стало впровадження урядом онлайн-платформи «Взаємодія», через яку ОГС можуть шукати інформацію про можливості державного фінансування та подавати заявки на його отримання.

За Законом України «Про основні засади молодіжної політики», ухваленим у квітні 2021 року, створено Український молодіжний фонд, який надаватиме гранти на реалізацію молодіжних проєктів. ОГС брали участь у консультаціях щодо створення підзаконних нормативно-правових актів, що регламентують діяльність Фонду.

Разом із тим, деякі держані органи звинуватили в неефективному розподілі коштів. Члени тендерних комісій Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю, що є частиною Міністерства соціальної політики, помітили невідповідність принципів прозорості, ознаки можливої корупції та неналежну організацію під час проведення конкурсу. У березні 2021 року Український культурний фонд (УКФ), спеціальний державний орган при Міністерстві культури, також звинуватили в нечесному розподілі коштів. У червні 2021 року Наглядова рада УКФ відкликала свою згоду на п'ятдесят грантів. Брак прозорості в розподіленні коштів нашкочив раніше хорошій репутації цієї установи.

У 2021 році Чернівецька обласна державна адміністрація створила Буковинський культурний фонд для підтримування мистецтва і культури з бюджетом 6 млн грн (прибл. 200 000 дол. США). Протягом 2021 року Фонд надав приблизно сорок грантів у сімох галузях культури.

За даними Всесвітнього індексу благодійності, 47% респондентів в Україні повідомили про переказ коштів на благодійність. ОГС дедалі частіше використовують краудфандинг для залучення місцевих ресурсів, збираючи кошти на різних краудфандингових платформах, у тому числі [KIND Challenge](#), [Big Idea](#), [SuperTeam](#) БФ «Таблеточки», [Patreon](#), і [Benevity](#). Краудфандинг досі є найефективнішим способом зібрати кошти на короткострокові проєкти в «емоційно чутливих» сферах, таких як молодь, соціальні проєкти, ветерани, внутрішньо переміщені особи (ВПО) тощо. ОГС іноді отримують фінансову допомогу від приватних компаній, здебільшого на благодійні проєкти.

Членські внески є звичнішим явищем для професійних спілок та бізнес-асоціацій, однак навіть у таких організаціях вони є загалом незначним джерелом фінансування.

Деякі ОГС урізноманітнили свої джерела фінансування, надаючи платні послуги міжнародним організаціям, місцевим урядам, іншим ОГС та бізнесу. Наприклад, НУО «VoxUkraine» працює з Facebook для виявлення неправдивих постів у соціальній мережі. За даними Європейської навчальної фундації, самофінансування шляхом продажу товарів й інших засобів є первинним або вторинним джерелом фінансування для 58,5% ОГС.

У 2021 році системи фінансового управління ОГС покращилися, оскільки дедалі більше фінансових фахівців і бухгалтерів знайомляться з принципами роботи ОГС. Великі організації часто беруть на роботу кількох бухгалтерів та фінансових асистентів, у менших організаціях зазвичай працює по одному бухгалтеру.

АДВОКАЦІЯ: 2.2

Адвокація ОГС дещо посилилася в 2021 році, оскільки громадський сектор встановив регулярний діалог із органами влади, що дало змогу ОГС просунути декілька вдалих адвокаційних ініціатив.

У 2021 році ОГС спілкувалися та проводили консультації з державними посадовцями, парламентом і Офісом Президента частіше та продуктивніше порівняно з 2020 роком. Представники уряду, а також правлячої партії «Слуга народу», регулярно з'являлися на заходах, присвячених розвитку сектору ОГС, у тому числі Форум розвитку громадянського суспільства 2021 та Форум правових реформ для громадянського суспільства. Протягом року ОГС переважно брали участь у процесах вироблення та ухвалення рішень у режимі онлайн через обмеження щодо особистої участі в заходах у зв'язку з COVID-19.

У 2021 році уряд працював з ОГС, щоб створити кілька важливих стратегій, у тому числі Національну стратегію у сфері прав людини та план заходів щодо її реалізації, Національну стратегію зі створення безбар'єрного простору в Україні та план заходів із її реалізації, Стратегію інтеграції внутрішньо переміщених осіб до 2024 року. ОГС надавали рекомендації щодо розробки цих стратегій, брали участь у спеціальних робочих групах та консультаціях з громадськістю.

ОГС, які є членами Реанімаційного Пакету Реформ (РПП), долучилися до декількох визначних адвокаційних кампаній у 2021 році. Одна з найважливіших таких кампаній відбулася на підтримку ухвалення Закону України «Про публічні консультації», згідно з яким усі органи виконавчої влади і місцевого самоврядування повинні проводити консультації з громадськістю щодо формування і реалізації державних та регіональних політик та щодо підготовки проектів стратегічних і програмних документів та нормативно-правових актів. Такі консультації з громадськістю повинні залучати широке коло зацікавлених осіб, у тому числі представників ОГС. Станом на кінець 2021 року закон очікував на друге читання в парламенті.

ОГС також виступали за Закон України «Про всеукраїнський референдум», який ухвалили в січні 2021 року та який визначає правові засади здійснення народного волевиявлення через всеукраїнський референдум, його організацію та порядок проведення, і Закон України «Про адміністративну процедуру», який ухвалили в листопаді 2021 року та передали на затвердження Президентів. Закон України «Про адміністративну процедуру» запровадить стандартизовані правила спілкування між громадянами й органами влади та, таким чином, надасть активістам і організаціям нові інструменти для протистояння незаконному будівництву, знищенню історичних пам'яток, проведенню свавільних перевірок бізнесу тощо.

Законопроект «Про лобістську діяльність» внесений на розгляд парламенту на початку 2020 року і має на меті запровадити законодавче регулювання лобіювання. Положення закону прирівнюють адвокацію та консультації з громадськістю до лобістської діяльності. Комітет Верховної Ради з питань правової політики

дійшов висновку, що проєкт закону суперечить Конституції України. ОГС активно виступали проти цього законопроєкту, який станом на кінець 2021 року все ще перебував на етапі опрацювання в парламенті.

У 2021 році, за фінансування Ради Європи і із залученням ОГС, уряд впровадив Шкільний громадський бюджет. Ця ініціатива, створена за моделями ініціатив у Португалії та Польщі, дає можливість учням пропонувати власні проєкти та отримувати фінансування з місцевих бюджетів на їхню реалізацію. Шкільний громадський бюджет було запроваджено у приблизно двадцятьох громадах. ОГС брали участь у робочих групах і консультаціях з місцевими урядами, щоб обговорити конкретні потреби і особливості на місцях для підвищення ефективності цього проєкту.

Центр демократії та верховенства права (ЦЕДЕМ) провів свою шосту Школу адвокатури в червні 2021 року. Завдяки цій освітній ініціативі 25 активістів ОГС мали змогу поліпшити свої знання у галузі адвокатури.

Міністерство молоді та спорту, Програма розвитку ООН (ПРООН) та Державний інститут сімейної та молодіжної політики організували навчальний курс «Громадянська освіта для молодіжних працівників 2.0» у рамках програми «Молодіжний працівник». Учасники наростили свій потенціал для підтримки та забезпечення участі молоді у процесі вироблення та ухвалення рішень на місцевому і регіональному рівнях.

Місцеві представники влади проявляють різне ставлення до співпраці з ОГС. У таких містах, як Маріуполь, Львів, Дніпро і Дрогобич рівень прозорості і підзвітності доволі високий, а ОГС можуть брати участь у процесах вироблення та ухвалення рішень. В інших громадах консультації з громадськістю проводять нерегулярно, що, можливо, вказує на небажання чиновників залучати до процесів вироблення та ухвалення рішень додаткових гравців, а також на брак фінансування.

Як зазначалося вище, ключовим досягненням співпраці ОГС з органами влади було ухвалення Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства на 2021–2026 роки. У розробленні стратегії свій внесок зробили представники ОГС, які брали участь у робочих групах і в громадських обговореннях проєкту документа. Під час таких громадських обговорень УНЦПД та організації-партнери мали можливість розповісти про свій практичний досвід у таких галузях, як розроблення механізмів участі громадськості (е-петиції), реєстрація та юридичний статус ОГС, оподаткування ОГС та благодійної діяльності, державне фінансування ОГС. Отримана в підсумку національна стратегія також охоплює низку рекомендацій від Карти правових реформ для громадянського суспільства, яка була розроблена у 2020 році шляхом співпраці більш ніж 100 ОГС. Моніторинг упровадження стратегії здійснюватимуть на підставі квартальних і річних звітів, які готує Кабінет Міністрів, та аналітичних звітів, які розробляє громадянське суспільство.

У вересні 2021 року було організовано Форум правових реформ для громадянського суспільства в рамках діяльності проєкту «Ініціатива секторальної підтримки громадянського суспільства України», яку реалізовує ІСАР «Єднання» у консорціумі з УНЦПД та ЦЕДЕМ. Форум, до участі в якому було залучено представників громадянського суспільства, уряду, бізнесу і міжнародних організацій, є майданчиком для діалогу щодо прогресу в покращенні правового поля для діяльності організацій громадянського суспільства відповідно до Карти правових реформ для громадянського суспільства. Учасники Форуму оновили карту правових реформ та сформулювали пропозиції для дворічного Плану заходів із реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства.

НАДАННЯ ПОСЛУГ: 3.2

Загальний рівень надання ОГС послуг сильно не змінився у 2021 році.

Соціальні послуги становлять значну частину всіх послуг, що надаються ОГС. ОГС також активно надають освітні та екологічні послуги, правову допомогу, здебільшого безоплатно та віддалено. Наприклад, Асоціація жінок-юристок України «ЮрФем» надає безоплатні юридичні консультації жінкам, які стали жертвами домашнього насильства та домагань. Деякі ветеранські організації продовжують надавати послуги ветеранам,

у тому числі вживають заходів для покращення їхнього соціального захисту і медичної допомоги. У 2021 році більше благодійних організацій і волонтерів співпрацювали, щоб побороти пандемію COVID-19. Наприклад, за допомогою програми Міністерства здоров'я «Інфоволонтери» «Карітас України» надавав людям похилого віку в дев'ятьох областях надійну інформацію про громадське здоров'я та вакцинацію від COVID-19.

Товари та послуги, які надають ОГС, загалом відображають потреби та пріоритети їхньої аудиторії та громад. Для визначення цих потреб ОГС спілкуються безпосередньо зі своєю аудиторією, аналізують середовище та використовують соціальні мережі.

Державні органи та бізнес інколи доручають ОГС до проведення досліджень й аналізу. Наприклад, Дніпропетровська обласна адміністрація залучила ОГС до проведення аналізу функціонування її державного бюджету в 2021 році.

Сектор соціального підприємництва продовжував розвиватися. У 2021 році ОГС виступали за ухвалення законодавства щодо соціального підприємництва на національному рівні. Українська соціальна академія та SiLab Ukraine пропонували курси для розвитку соціального підприємництва. У 2021 році Вінницька міська рада підтримала шість великих проєктів із соціального підприємництва на місцевому рівні.

Сектор державних замовлень соціальних послуг ОГС постраждав у 2021 році, оскільки державні кошти здебільшого виділялися на боротьбу з пандемією COVID-19, залишивши мало ресурсів для інших послуг ОГС. Закон України «Про соціальні послуги», ухвалений у 2020 році, мав стати значною підтримкою для ОГС, оскільки запроваджує можливість надання ОГС статусу надавачів соціальних послуг, що дозволяє державі купувати у них послуги без перешкоджань. Проте процес ухвалення підзаконних нормативно-правових актів для впровадження закону затягнувся, що відстрочило впровадження таких позитивних змін. Очікується, що реєстр надавачів та отримувачів соціальних послуг буде остаточно підготовлено в 2022 році.

Органи місцевої влади і громади продовжували використовувати механізм соціального замовлення в 2021 році. Наприклад, у 2021 році Вінницька обласна державна адміністрація виділила 550 000 грн (приблизно 18 700 дол. США) на конкурси для виконання соціального замовлення — майже стільки, скільки в 2020 році (537 000 грн (приблизно 18 250 дол. США)). ОГС мали змогу взяти участь у цих конкурсах.

СЕКТОРАЛЬНА ІНФРАСТРУКТУРА: 3.2

Інфраструктура, що підтримує сектор ОГС, не зазнала помітних змін у 2021 році.

Низка організацій і проєктів продовжували віддавати пріоритет організаційному розвитку ОГС. Наприклад, «Єднання» реалізує підтримувані USAID та ЄС проєкти для посилення сталості ОГС шляхом нарощування технічного, інституційного, адаптивного та впливового потенціалу. Проєкт «Жінки України: залучені, спроможні, незламні», який реалізує Пакт за фінансової підтримки від уряду Канади, підтримує організаційний розвиток п'яти місцевих жіночих ОГС. Онлайн-платформа «Маркетплейс» (Marketplace) продовжувала в 2021 році підтримувати зв'язки між надавачами послуг із організаційного розвитку та ОГС, що їх потребують.

Підтримувана ПРООН мережа хабів ОГС також продовжувала свою діяльність у 2021 році. Наприклад, ГО «Територія успіху» в Кропивницькому, яка є активним членом хабу, зробила значний внесок у місцеву стратегію розвитку громадянського суспільства. На місцевому рівні французька гуманітарна організація АСТЕД фінансує програму для зміцнення екологічного руху Приазов'я. Програма охоплює завдання з вирішення ключових прогалин в організаційному розвитку ОГС-партнерів шляхом допомоги у виробленні кодексів поведінки та інших внутрішніх процедур, а також навчальні заходи з ефективного управління фінансовими ресурсами організації.

У червні 2021 року було організовано Школу організаційного розвитку як частину проекту EU4CSOs. Школа — це 4-х денний тренінг для ОГС, які надають соціальні послуги в Україні. Тренінг об'єднав організаційний, адвокаційний та комунікаційний розвиток; його відвідали 12 організацій.

Деякі локальні ОГС передають кошти від міжнародних донорів іншим ОГС. Наприклад, регіональні офіси Благодійної організації «100% життя» надають гранти місцевим ОГС для соціальних проєктів за підтримки ЄС.

У листопаді ІСАР «Єднання» провів десятий щорічний Форум із розвитку громадянського суспільства, який зібрав представників ОГС, міжнародних організацій, бізнесу та державних органів, щоб висвітлити досягнення, виклики і тенденції, які впливають на громадянське суспільство України, та посилити діалог між цими учасниками. У 2021 році заходи Форуму в режимах офлайн та онлайн відвідали 1 800 людей зі всієї України.

Продовжувалося створення мереж та коаліції ОГС. У 2021 році місцеві ОГС, які працюють з ВПО у різних регіонах, налагоджували співпрацю з більшими національними організаціями. Наприклад, місцева ОГС в Чернівецькій області взяла участь в обміні з Національною організацією «Донбас СОС» за допомогою гранту на інституційний розвиток від «Єднання». У 2021 році Фонд «Відродження» надав підтримку більше ніж 20 ветеранським просторам для формування коаліції, щоб ті в свою чергу могли ефективніше розвиватися як недержавні гравці, надавати стандартизовані послуги та реалізовувати місцеві політики стосовно ветеранів.

У 2021 році представники ОГС могли відвідувати тренінги і семінари як онлайн, так і в живу. Український католицький університет продовжував свою магістерську програму «Управління неприбутковими організаціями». Представники ОГС використовували різні безоплатні онлайн-курси на платформах Coursera, Prometheus та EdEra на такі теми, як управління неприбутковими організаціями, права людини та громадянська освіта. Як приклад навчальних програм для ОГС на місцевому рівні у 2021 році: «Школа інформування та комунікацій» та «Школа безпеки громадських активістів» від Центру підтримки громадських і культурних ініціатив «Тамариск» у Дніпропетровській області.

ОГС активно розвивають партнерства з державними органами та інститутами. За словами Державного секретаря Кабінету Міністрів України, який виступив із промовою під час Першого віртуального саміту благодійності в травні 2021 року, співпраця з громадянським суспільством є пріоритетом для уряду.

Протягом року благодійні організації створювали партнерства із суб'єктами приватного сектору. Наприклад, на честь відкриття магазину «КОМФІ» (COMFY) у Києві в 2021 році магазин пожертвував 20 грн з кожної покупки БФ «Життєлюб». Фонд витратив зібрані кошти на купівлю обладнання в палати для людей похилого віку.

ПУБЛІЧНИЙ ІМІДЖ: 3.2

Публічний імідж сектору ОГС дещо покращився в 2021 році, оскільки громадянське суспільство здобуло високий рівень довіри серед населення та посилює діалог із державою.

Загалом ЗМІ позитивно висвітлювали ОГС в 2021 році. Зокрема, ЗМІ в позитивному ключі висвітлювали залучення ОГС до боротьби з пандемією COVID-19. Велика кількість медіа висвітлювала дії ОГС, організовані в рамках Тижня проти насильства. «Детектор медіа», ГО з інтернет-виданням, регулярно висвітлює досягнення ОГС на власному новинному порталі.

Відповідно до результатів дослідження, проведеного Центром Разумкова у липні та серпні 2021 року, рівень довіри громадськості до громадянського суспільства

не сильно змінився в 2021 році. Приблизно 47% респондентів (порівняно з 46% у 2020 році) зазначили, що вони довіряють громадським організаціям, та 64% (порівняно з 66% у 2020 році) зазначили, що вони довіряють волонтерським організаціям. Різниця між тими, хто довіряє громадським організаціям, і тими, хто їм не довіряє, зросла з 0,3% у 2020 році до 9,6% у 2021 році.

У 2021 році сприйняття ОГС органами місцевої і центральної влади поліпшилося, на що вказує той факт, що влада почала більше співпрацювати з представниками ОГС і залучає їх до проєктів, обговорень та консультацій. Оскільки ОГС встановили за рік контакти з владою, її представники почали більше довіряти їм. Бізнес також має значний рівень довіри до ОГС, на що вказує факт посилення співпраці між бізнесом і благодійними фондами.

ОГС активно поліпшують свій імідж онлайн. За даними Європейської навчальної фундації майже всі опитані ОГС присутні онлайн, використовують веб-сайти або одну чи більше соціальних медіа. Дев'ять із десяти присутніх онлайн ОГС мають сторінки у Facebook, який є найпопулярнішою соціальною мережею серед опитаних ОГС. Майже три чверті (71%) опитаних ОГС мають власні веб-сайти. Приблизно одна третина ОГС має сторінки в Instagram або канали в YouTube. Деякі ОГС використовують також Telegram, Twitter і LinkedIn. Декілька опитаних організацій використовують TikTok.

Великі ОГС загалом публікують річні програмні та фінансові звіти, тоді як малі організації публікують їх нерегулярно або зовсім не займаються цим.

Дисклеймер: Думки, виражені в цьому звіті, є думками запрошених експертів та інших дослідників проєкту і необов'язково відображають погляди USAID або FHI 360.